

Acta Academiae Beregsasiensis,

Philologica

2022

ISSN 2786-6726 (online)

ISSN 2786-6718 (print)

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ
Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

**Acta Academiae Beregsasiensis,
Philologica**

Науковий журнал / Scientific journal / Tudományos folyóirat

Випуск I, №2 / Volume I, Issue 2 / I. Évfolyam, 2. Szám

Берегове / Berehove / Beregszász

2022

УДК 001.891:81'(05)

DOI (журнал / journal / folyóirat): 10.58423/2786-6726

DOI (випуск / issue / szám): 10.58423/2786-6726/2022-2

«Acta Academiae Beregsasiensis, Philologica» – це науковий журнал, заснований у 2021 році ЗВО «Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II». Мета видання – висвітлювати та популяризувати сучасні наукові студії в царині української, угорської та іноземної філології, пропагувати наукові досягнення країни в галузі мовознавства та літературознавства. / *Acta Academiae Beregsasiensis, Philologica* – scientific journal founded in 2021 by Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education. The aim of the journal is to present and popularize the results of modern scientific research in the field of Ukrainian, Hungarian and foreign philology and to promote the country's scientific results in the field of linguistics and literature. / *Acta Academiae Beregsasiensis, Philologica* – a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola által 2021-ben alapított tudományos folyóirat. A kiadvány célja az ukrán, a magyar és a külföldi filológia területén végzett modern tudományos kutatások eredményeinek ismertetése és népszerűsítése, az ország tudományos eredményeinek népszerűsítése a nyelvészet és az irodalomtudomány területén.

Журнал виходить два рази на рік. / The journal is published twice a year. / A folyóirat évente kétszer jelenik meg.

Свідоцтво про державну реєстрацію / Certificate of state registration / Az állami regisztrációról szóló tanúsítvány:

KB № 25090-15030P, 08.11.2021.

Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II (Протокол №9 від 20.12.2020) / Recommended for publication by the Academic Council of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (protocol No. 9 dated 20.12.2020) / Kiadásra javasolta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa (9. sz. jegyzőkönyv, 2022.12.20.).

Головний редактор / Editor-in-Chief / Főszerkesztő:

Аніко Берегсасі, PhD, доктор габіл., доцент (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна) / **Anikó Beregszászi**, PhD, habil., Associate Professor (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine) / **Beregszászi Anikó**, PhD, habil., docens (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)

Заступник головного редактора / Deputy Editor-in-Chief / Főszerkesztő-helyettes:

Єлизавета Барань, PhD, доцент (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна) / **Erzsébet Bárányi**, PhD, Associate Professor (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine) / **Bárányi Erzsébet**, PhD, docens (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)

Відповідальні секретарі редколегії / Executive secretaries of the editorial board / Felelős szerkesztők:

Вільмош Газдаг, PhD, доцент (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна) / **Vilmos Gazdag**, PhD, Associate Professor (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine) / **Gazdag Vilmos**, PhD, docens (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)
Андрея Певсе, PhD (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна) / **Andrea Pösze**, PhD (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine) / **Pösze Andrea**, PhD (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)

Контактні дані редакції / Contact details of the editorial office / A szerkesztőség kapcsolattartási adatai:

90202, Закарпатська обл., м. Берегове, вул. І. Франка, буд. 14, корпус 2 / 90202, Transcarpathia, Berehove, Ivan Franko Street, 14, building number 2 / 90202, Kárpátalja, Beregszász, Ivan Franko u. 14, 2. számú épület.

Офіційний сайт журналу / The official website of the journal / A folyóirat hivatalos honlapja:

<https://aab-philologica.kmf.uz.ua/>

E-mail: aab-philologica@kmf.org.ua

ISSN 2786-6726 (online)

ISSN 2786-6718 (print)

© Автори / The Authors / A szerzők, 2022

© Редактори / The Editors / A szerkesztők, 2022

© Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II /
Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education/
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2022

Зміст / Contents / Tartalom

Дослідження / Studies / Tanulmányok

Галина Гримашевич

Відображення мовного та культурного буття поліщуків крізь призму діалектного тексту 9

Валентина Титаренко

Лексико-семантичні процеси в запозичених назвах приміщень та частин двору в північноукраїнському ареалі 25

Mátyás Rosenberg

Phonological and morphological features of Boyash language varieties in Eastern Slovakia 41

Presinszky Károly

A szótagzáró *l* variabilitása szlovákiai magyar nyelvjárási hangoskönyvek szövegeiben 71

Gréczi-Zsoldos Enikő

A palóc nyelvjárási beszélőközösség diftongushasználatának izoglosszája térben és időben 85

Pál Helén

A határ mint divergáló tényező az al-dunai székely települések nyelvét illetően 107

Sófalvi Krisztina

Grammatikai vonatkozású kontaktusjelenségek a mezőségi nyelvhasználatban 124

Molnár Csikós László

Idegen szavak elavulása határon innen és túl 149

Tódor Erika-Mária, Vančo Ildikó

Nyelvi erőforrások osztálytermi helyzetekben 161

<i>Huber Máté Imre</i>	
Az angol és a német nyelv többközpontúsága négy nyelvkönyvsorozatban.....	180
<i>Huszi Ilona</i>	
Aktuális nyelvpedagógiai kérdések Kárpátalján.....	219
<i>Zoltán Karmacsi, Anita Márku, Anikó Csurman-Puskás</i>	
The Expedience of the Termini online Hungarian–Hungarian Dictionary in the Process of Teaching Hungarian as a Foreign Language (in Transcarpathia)	233
<i>Csordás László</i>	
Titok és idegenség csapdájában. Szilágyi István: <i>Messze túl a láthatáron..</i>	256
Рецензії / Reviews / Szemle	
<i>Réka Máté</i>	
Anna Borbély ed.: Linguistic Landscape of Nationalities in Hungary (Nemzetiségi nyelvi tájkép Magyarországon).....	283
<i>Андрея Певсе, Наталка Лібак</i>	
Тадаєва М. І., Годунко Л. В., Павлович Ю. П.: «Реформування шкільної іншомовної освіти в країнах вишеградської четвірки в руслі загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти: Монографія»	287
Редколегія.....	292
Editorial Team	296
Szerkesztőbizottság.....	300

Presinszky Károly

A szótagzáró *l* variabilitása szlovákiai magyar nyelvjárási hangoskönyvek szövegeiben¹

1. Bevezetés

A szótagzáró *l* kiesése a magyar nyelvjárások nagy részének jellemző vonása. A jelenség kisebb-nagyobb, ám területenként eltérő mértékben, mindenütt előfordulhat, ugyanakkor azonos beszélőközösségekben és azonos helyzetben (akár azonos morfémaán belül) sem jelentkezik teljes következetességgel (l. Imre, 1965, 368–374. o.). Az általános szakmai vélemény az, hogy az *l* viselkedése fonetikai sajátosságaival, valamint a megelőző magánhangzó minőségével is összefügg (vö. Balogh, 1968; Kiss, 1968). A Budapesti Szociolingvisztikai Interjú korpuszán végzett elemzések (Borbély–Vargha, 2010) értelmében az *l* variabilitása szociolingvisztikai tényezőktől is függ. A jelenség eltérő realizációjának problematikája miatt – ahogy Imre Samu írta – „az egész kérdéskörnek néhány főbb nyelvjárástípusban való részletes feldolgozása mindenképpen kívánatos volna” (Imre, 1971, 261. o.).

Ha nem is azonos mértékben, de mindegyik szlovákiai magyar nyelvjárási régióban előfordul a szótagzáró *l* kiesése, viszont minden nyelvjárástípusban más és más intenzitású, mások az asszociatív következményei. Van, ahol ugyanabban a hangkapcsolatban csak időtartamnyúlást idéz elő (pl. Nyitra-vidéken *olvasó*=*olvasol*), van, ahol ezenkívül még zártabbá válást is okoz (a Csallóközben és Mátyusföldön *óvasú*~*olvasú*). Bonyolult a szótagzáró *l* kérdésköre azért is, mert még az azonos nyelvjárástípusba tartozó nyelvjárások között is lényeges eltérések lehetnek. Ezt állapíthatjuk meg a szlovákiai magyar nyelvjárások közül az északnyugati palóc nyelvjárástípusba tartozó Nyitra-vidéki nyelvjárásokról is, hiszen a szótagzáró *l* kiesése e nyelvjáráscsoportban is más-más következményekkel jár, például (vö. Sándor, 2004): *álmá* (Béd, Kolon, Menyhe), *āmá* ~ *álmá* (Barslédec, Zsére), *ómá* ~ *álmá* (Alsócsitár, Nyitragerencsér); *fělső* (Barslédec, Béd, Menyhe), *fěső* (Zsére), *főlső* (Alsócsitár, Kolon), *főső* (Nyitragerencsér); *észěl* (Béd, Menyhe), *észé* (Barslédec, Zsére), *észő* (Alsócsitár, Gerencsér, Kolon); *íněkěl* (Béd, Menyhe), *íneköl* (Barslédec), *íneké* (Zsére), *ínekő* (Alsócsitár, Nyitragerencsér, Kolon).

¹ Készült a VEGA 1/0316/21-es számú, Egyszerű és szervezett nyelvi menedzselés szlovák-magyar kétnyelvű környezetben megnevezésű projekt keretében.

A szótagzáró *l* kiesésének asszociatív hatásaként a magánhangzók nyúlása, nyíltabbá vagy zártabbá válása, illetőleg labializációja figyelhető meg. Ha az *l* nem esik ki, az előtte álló magánhangzó úgyis megváltozhat. A szótagzáró *l* kiesésének vidékenként eltérő asszociatív következményei is lehetnek (vö. Menyhárt–Presinszky–Sándor, 2009, 87. o.). Eléggé általános, hogy csak nyújt a *rëggë, fôt, nyóc, föld, zöd* szavakban, de a több szótagú szavak végén már nyelvjárás csoportonként más-más hatása lehet: van, ahol csak nyújt az *l* kiesése, pl. palóc területen a *bágó* szóban, míg a Csallóközben nyújt és zártabbá is tesz: *bagú*. Nyújt és nyíltabbá tesz (felső nyelvállású magánhangzókat) főként a palóc nyelvjárásokban: *ul > ó* (szóvégi képzőben: *āró, búsó*; szóvégi ragban: *rosszó, szlovākó, lānyostó, ruhāstó*) *ül > ő* (szóvégi képzőben: *öró, sikeró*; szóvégi ragban: *nímětó, lēngyěló, szekerstó, földestó*). A Csallóközben viszont csak nyújt: *búsú, rosszú, örú, sikerú, németú, szekerstú*. Nyújt és labializál palóc(os) vidéken (csak szó végén: *ël ~ ëly > ő: pëhő ~ pöhő, tēngő, ínekő, kërészto* 'keresztel', *észó, nyízó, viszó*). Ugyanez a Csallóközben és Komárom környékén nyújt, zártabbá tesz és labializál: *pöhú, tengú, ínekú, kërészto* 'keresztel', *észú, nízú, viszú*. A szótagzáró *l* kiesése befolyásolja az adott nyelvjárásban az *l* fonéma gyakoriságát, asszociatív következményeinél fogva a magánhangzók gyakoriságára is hatással van, mindezért fontos minél több nyelvjárási szöveg elemzése alapján alaposabban feltérképezni a szótagzáró *l* területi realizációját.

2. Szlovákiai magyar nyelvjárási hangoskönyvek

A nyelvjárási nyelvhasználatot a folyamatos beszéddel, illetőleg annak rögzített változatával, a nyelvjárási szövegekkel ismerhetjük meg a legátfogóbban. A szövegek a valós nyelvhasználatot tükrözik általában olyan helyzetben, mely nem kényszeríti a beszélőt nyelvhasználata gyökeres megváltoztatására, hiszen szabadon beszélhet kedvenc témájáról. A nyelvjárási szövegek adatközlői leggyakrabban a gyermekkorukról, a családjukról, a munkájukról, a népszokásokról vagy a kedvteléseikről beszélnek. Az így kapott beszélt nyelvi szövegek közlésének egyik korszerű módszere a hangoskönyv.

Az első magyar nyelvjárási hangoskönyv A magyar nyelvjárások atlasza (MNYA.) hangfelvételeiből ad közre hanggal összekapcsolt szövegrészleteket a Magyar nyelvjárási olvasókönyvben megjelent lejegyzések (Hajdú–Kázmér, 1974) alapján. Az első kiadványt még további 15 követte, valamennyi a MNYA. hangfelvételein rögzített részletek felhasználásával készült (Hajdú és mtsai., 2005–2009; Vargha szerk., 2016–2018).

E hangoskönyvek mintájára 2017-ben kezdődött el szlovákiai magyar nyelvjárási szövegfelvételek feldolgozása a nyitrai egyetemen. A feldolgozás során

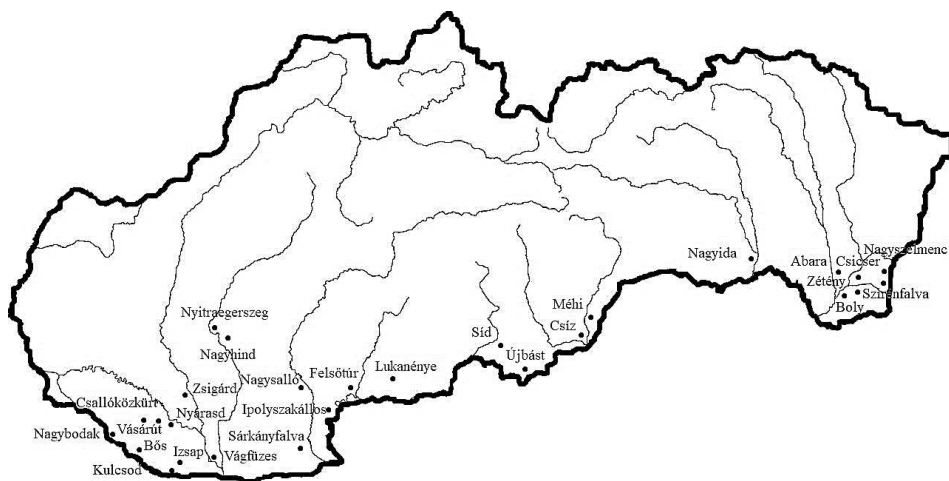

alkalmazott Bihalbocs szoftver (Vékás, 2007) a lejegyzett szöveget az eredeti hangfájlokhoz kapcsolja, azaz szinkronizálja a másodperc töredékének pontosságával. A szöveg bármelyik pontjára kattintva bármikor meghallgathatók a lejegyzett nyelvjárási adatok, szövegrészek, anélkül, hogy a hangfájlokat előkeresnénk, megnyitnánk, és azon belül is megkeresnénk a megfelelő részt (Vargha, 2007). A hangskönyv tehát olyan dialektológiai adatbázis, amely valójában multimediális nyelvjárási szöveggyűjteménynek tekinthető. Ezzel a technikával jött létre a Szlovákiai magyar nyelvjárási hangskönyv (SzMNyHK.) 3 része (Presinszky, 2017–2021).

A szlovákiai magyar nyelvjárások típusai szerves folytatásai a magyarországi nyelvjárási régióknak. Az egész Kárpát-medencei magyar nyelvterületet a Kiss Jenő által szerkesztett Magyar dialektológia című kézikönyv tíz nyelvjárási régióra osztja fel (Kiss szerk., 2001). E tíz nyelvjárási alakulatból három a mai Szlovákia területére is átnyúlik: a közép-dunántúli–kisalföldi (a régebbi megnevezés szerint: dunántúli), a palóc és az északkeleti (vö. Menyhárt–Presinszky–Sándor, 2009, 121. o.). E három régió nyelvjárási sajátosságait tükrözi a SzMNyHK. 3 része.

A Szlovákiai magyar nyelvjárási hangskönyvek kutatópontjainak elhelyezkedését az 1. kép szemlélteti.

1. kép. A Szlovákiai magyar nyelvjárási hangskönyvek (SzMNyHK. I–III.) kutatópontjai

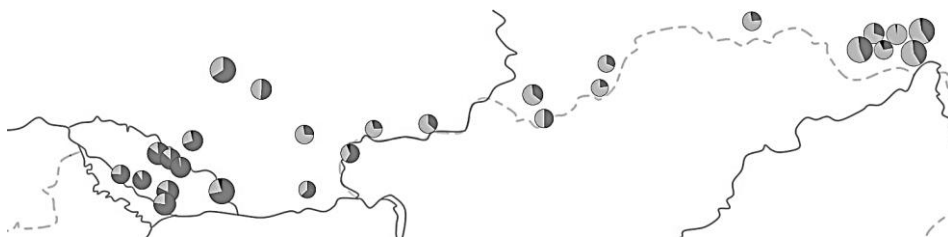
A SzMNyHK. 1. részében a közép-dunántúli–kisalföldi nyelvjárási régió (főként csallóközi) következő helyi nyelvjárásaiból találunk szövegeket: Bős, Csallóközkürt, Izsap, Kulcsod, Nagybodak, Nyárasd, Vágfüzes, Vásárút, Zsigárd. A 2. részben a leginkább tagolt palóc nyelvjárási régió sajátosságait tükröző nyelvjárásokból

találhatók szövegek a következő helyszínekről: Nyitraegerszeg, Nagyhind (északnyugati palóc nyelvjárás csoport), Nagysalló, Sárkányfalva (nyugati palóc nyelvjárás csoport), Ipolyszakállós, Felsőtúr, Lukanénye (Ipoly vidéki palóc nyelvjárás csoport), Síd, Újbást (középpalóc nyelvjárás csoport), Csíz, Méhi (keleti palóc nyelvjárás csoport), Nagyida (Hernád vidéki palóc nyelvjárás csoport). A 3. részben pedig az Ung-vidék és a Felső-Bodrogtörzs területéről, az északkeleti nyelvjárási régió következő helyi nyelvjárásainak szövegei kaptak helyet (keletről nyugat felé haladva): Nagyszelmenc, Szirénfalva, Csicsér, Boly, Zétény, Abara.

3. A vizsgálat módszerei és eredményei

Az elemzés során a hangoskönyvek kutatói változatában található lejegyzési fájlokat annotáltam, azaz kódokkal láttam el azokon a helyeken, ahol az *l* hang variabilitása vizsgálható, azaz akár jelen van a hang, akár redukáltan van jelen, akár az *l* kieséséről van szó. Összesen 1960 ilyen helyzetet találtam a hangoskönyvek szövegeiben. Vizsgálódásaim a hangtani helyzet bizonyos vonatkozásaira korlátozódtak. Ennek megfelelően azt kódoltam, hogy az adatban van-e vagy nincs *l*, illetve ha van, akkor redukált-e vagy sem, hogy az *l* hang előtti magánhangzó rövid, félhosszú vagy hosszú, illetve hogy hangsúlyos vagy hangsúlytalan fonetikai helyzetről, illetőleg abszolút szóvégről van-e szó. Az adatok alapján a Bihallócsban térképlapok készültek, melyeket a továbbiakban elemzek. A vizsgálat hasonló módszerekkel készült, mint Gál (Fazakas) Noémi *Az l kiesése mint nyelvi változó a Vöő István-féle hangoskönyvben c. tanulmánya* (Gál, 2013). Az 1. térképen láthatjuk az összesített adatokat, melyek alapján területi jellemzők körvonalazódnak a szótagzáró *l* variabilitásáról a vizsgált szövegekben.

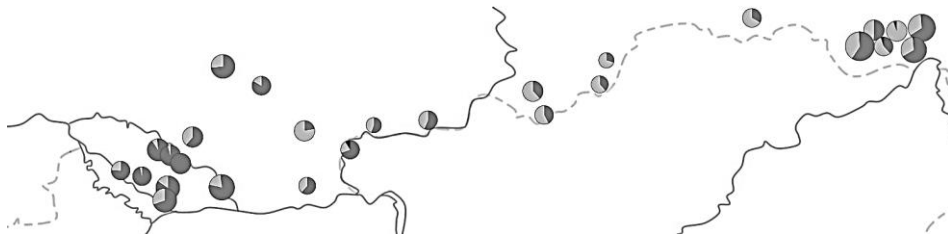
1. térkép. A szótagzáró *l* jelenségének összesített adatai – összes találat: 1960, kiesik az *l* (sötétszürke): 1162 találat, megmarad az *l* (világosszürke): 769 találat, redukálódik az *l* (fekete): 29 találat

Jól kivehető, hogy az *l* kiesését összesítve szemléltető sötétszürke körcikkek nagysága a csallóközi, valamint a nyugati és északnyugati palóc nyelvjárás csoportból származó szövegekben a legnagyobb. Kelet felé haladva csökken a sötétszürke színű körcikkek nagysága, és sehol sem éri el az adatok felét. A szótagzáró *l* megmaradását szemléltető világosszürke színű körcikkek leginkább az Ipoly-vidéki és keleti palóc nyelvjárás csoportból, valamint az északkeleti nyelvjárási régióból való szövegekben a legnagyobbak. Az *l* redukálódását szemléltető fekete színű körcikkek aránya az összesített adatokban elenyésző, területileg leginkább az északkeleti régióhoz tartozó szövegekre jellemző.

A következő térképen az látható, hogy hangsúlyos helyzetben az *l* hang milyen mértékben és hol esik ki, marad meg, illetve redukálódik.

2. térkép. Szótagzáró *l* hangsúlyos helyzetű szótagban – összes találat: 1159, kiesik az *l* (sötétszürke): 756 találat, megmarad az *l* (világosszürke): 393 találat, redukálódik az *l* (fekete): 10 találat

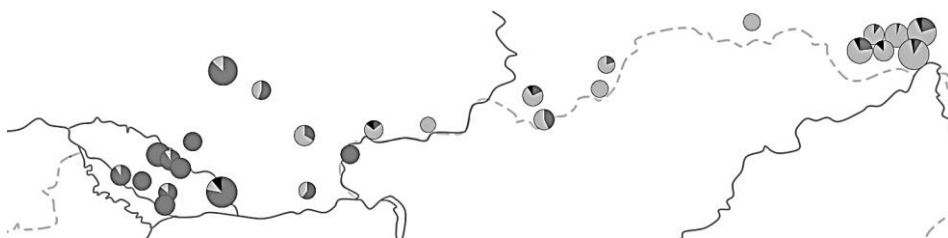

Az előbbi, összesített adatokat tartalmazó térképhez képest a hangsúlyos helyzetet szemléltető 2. térképen majdnem minden kutatópontra megmaradt vagy nőtt a szótagzáró *l* kiesését szemléltető sötétszürke színű körcikkek aránya. Növekedés leginkább a csallóközi és az északkeleti régióból származó szövegekben figyelhető meg. A palóc szövegekben az előbbi térkép adataival összehasonlítva nagyjából azonos a kieső, illetve a megmaradó szótagzáró *l* aránya. A *l* kiesése hangsúlyos helyzetben legnagyobb arányban a csallóközi szövegekben figyelhető meg.

Az előbbi térképekkel összehasonlítva a következő, 3. térképen figyelhető meg eddig leginkább a szótagzáró *l* jelenségének területi különbségei a szövegek alapján. A szótagzáró *l* hangsúlytalan helyzetű, szóbelseji kiesését szemléltető sötétszürke színű körcikkek leginkább a nyugati területre koncentrálnak. Ezen a területen hat olyan kutatópont is látható, mely „teljesen sötétszürke”, azaz az ottani szövegekben minden lehetséges szóbelseji esetben kiesett a szótagzáró *l*. Az Ipoly

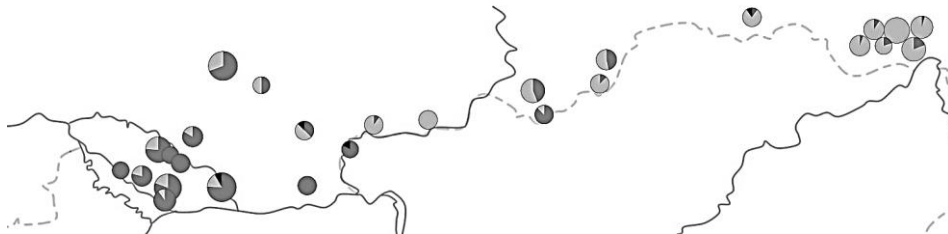
vidéki palóc nyelvjárás csoport szövegeivel kezdődően az északkeleti nyelvjárási régiót is beleértve az összes további nyelvjárási szövegben a szótagzáró *l* megmaradása jellemző hangsúlytalan, szó belsejében. Itt található három olyan kutatópont is, amelyhez tartozó szövegben minden lehetséges szó belsejében megmaradt az *l*. Az *l* redukálódása elszórtn, de főként az északkeleti régióhoz tartozó szövegekben jellemző, elenyésző arányban.

- 3. térkép.** Szótagzáró *l* hangsúlytalan helyzetben, szó belsejében – összes találat: 375, kiesik az *l* (sötétszürke): 187 találat, megmarad az *l* (világosszürke): 175 találat, redukálódik az *l* (fekete): 13 találat

A 3. térképhez hasonlóan a 4. térképen is jól kivehetők a szótagzáró *l* ejtésbeli változatosságának területi jellemzői a megvizsgált hangoskönyvek szövegeiben szóvégi helyzetben.

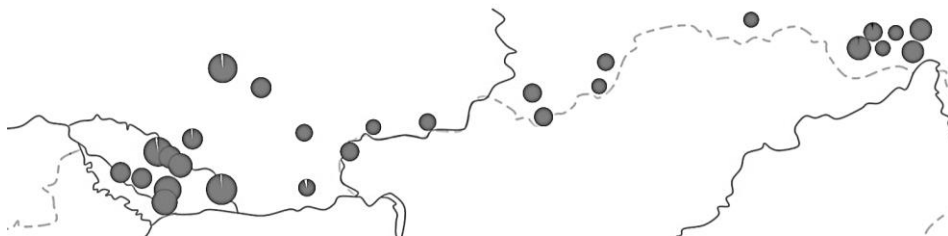
- 4. térkép.** Szótagzáró *l* a szó végén – összes találat: 426, kiesik az *l* (sötétszürke): 219 találat, megmarad az *l* (világosszürke): 201 találat, redukálódik az *l* (fekete): 6 találat

A csallóközi és a nyugati palóc szövegekben szóvégen nagy arányban kiesik a szótagzáró *l*, négy kutatóponton teljes mértékben. Egy középpalóc szöveg kivételével a többi palóc és északkeleti régióhoz tartozó szövegben viszont szóvégen a szótagzáró *l* megmaradása jellemző nagyobb arányban. Két olyan kutatópont is látható, melynek szövegében minden lehetséges szóvégi helyzetben megmaradt az *l*. Az előbbi térképpel ellentétben ezen a szóvégi helyzetet szemléltető térképen a redukált *l* nem jellemző az északkeleti nyelvjárási régió szövegeire, hanem elszórtnan, főként néhány nyugati palóc szövegben bukkan fel, elenyésző arányban.

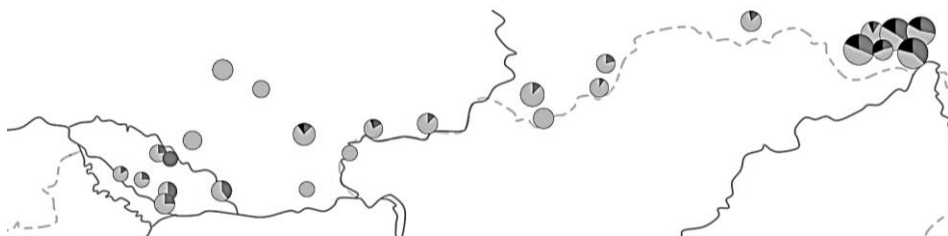
A további térképek a kieső, megmaradó vagy redukálódó *l*-t megelőző magánhangzó időtartamának megoszlását szemléltetik a szövegekben. Ahogy feljebb is látható volt, a legtöbb adat az *l* kieséséhez kapcsolódott.

5. térkép. A kieső szótagzáró *l*-t megelőző magánhangzó – összes találat: 1162, hosszú mgh. (sötétszürke): 1152 találat, rövid mgh. (világosszürke): 7 találat, félhosszú mgh. (fekete): 3 találat

Az 5. térkép alapján a kieső *l*-t megelőző magánhangzók időtartamának megoszlásához nem kapcsolódnak a vizsgált nyelvjárási szövegek szerint területi jellemzők, ugyanis közel 100%-ban hosszú magánhangzók jelentkeztek ebben az esetben minden kutatóponton.

6. térkép. A megmaradó szótagzáró *l*-t megelőző magánhangzó – összes találat: 769, hosszú mgh. (sötétszürke): 172 találat, rövid mgh. (világosszürke): 523 találat, félhosszú mgh. (fekete): 74 találat

Az előbbivel ellentétben a 6. térképen jól kivehető területi különbségek rajzolódhatnak ki a megmaradó szótagzáró *l*-t megelőző magánhangzó időtartamával kapcsolatban. Bár a legtöbb kutatóponton a rövid magánhangzók jellemzőek ebben a helyzetben, mégis jól elkülönülnek egymástól a három nyelvjárási régiót képviselő hangskönyvek szövegei. A csallóközi szövegekben a megmaradó *l*-t leginkább rövid magánhangzó előzi meg, de a palóc szövegekkel összehasonlítva ebben a helyzetben itt gyakrabban felbukkan hosszú magánhangzó is. A vizsgált jelenség azonban leginkább variábilis az északkeleti nyelvjárási régió szövegeiben. A megmaradó szótagzáró *l*-t megelőző magánhangzók ezekben a szövegekben is főként röviddek, viszont a hosszú és a félhosszú magánhangzók csak itt jelentkeznek nagyobb arányban.

7. térkép. A redukálódó szótagzáró *l*-t megelőző magánhangzó – összes találat: 29, hosszú mgh. (sötétszürke): 18 találat, rövid mgh. (világosszürke): 7 találat, félhosszú mgh. (fekete): 4 találat

Az utolsó, 7. térkép a redukálódó szótagzáró *l*-t megelőző magánhangzók időtartamának területi jellemzőit mutatja. Látható, hogy kevés adat található a hangskönyvekben a rövidült szótagzáró *l* jelenségére. A térképről is azért hiányzik néhány kutatópont, mert az ottani szövegek nem tartalmaztak példát a vizsgált jelenségre. Az itt lévő adatok azonban jól rávilágítanak arra, hogy a redukálódó *l*-t leginkább hosszú magánhangzó előzi meg. Az is szépen kivehető, hogy az északkeleti nyelvjárási régió szövegeiben ebben a helyzetben nem jelentkezik rövid magánhangzó, viszont itt figyelhetők meg a legnagyobb arányban a félhosszú magánhangzók.

4. Összegzés

A szlovákiai magyar nyelvjárási hangskönyvek 27 kutatópontjáról közölt 34 nyelvjárási szöveg adatai alapján a szótagzáró *l* jelenségével kapcsolatban területi jellemzők rajzolódtak ki. A szótagzáró *l* kiesésének aránya a csallóközi, valamint a

nyugati és északnyugati-palóc nyelvjárás csoportból származó szövegekben volt a legnagyobb. A megvizsgált fonetikai helyzetek közül a legélesebb területi különbségek a szótagzáró *l* szóbeljei és szóvégi helyzetében jelentkeztek. Itt különültek el látványosan a csallóközi és nyugati palóc, valamint a további palóc területek és az északkeleti nyelvjárási régió szövegeiből származó adatok. A hangsúlyos helyzetű *l* variabilitása nem mutatott ilyen éles különbségeket, a kieső szótagzáró *l*-t megelőzően pedig a hosszú magánhangzók szinte kizárólagosak voltak az egész területen. Szembetűnően elkülönültek viszont területileg a megmaradó szótagzáró *l*-t megelőző magánhangzók adatai. A megmaradó *l*-t leginkább rövid magánhangzó előzte meg a csallóközi szövegekben, de felbukkant ebben a helyzetben hosszú magánhangzó is. A palóc szövegekben alig volt ebben a helyzetben hosszú magánhangzó, viszont az északkeleti nyelvjárási régió szövegeiben variálódtak leginkább a rövid, hosszú és félhosszú magánhangzók a megmaradó szótagzáró *l* előtt.

Irodalom

1. Balogh Lajos, 1968. A szótagzáró *l* kérdéséhez. *Magyar Nyelv* 64/3: 355–361. o.
2. Borbély Anna – Vargha András, 2010. Az *l* variabilitása öt foglalkozási csoportban – kutatások a Budapesti Szociolingvisztikai Interjú beszélt nyelvi korpuszban. *Magyar Nyelv* 106/4: 455–470. o.
3. Gál Noémi, 2013. Az *l* kiesése mint nyelvi változó a Vő István-féle hangoskönyvben. In: Kontra Miklós – Németh Miklós – Sinkovics Balázs szerk. *Elmélet és empiria a szociolingvisztikában: Válogatás a 17. Élőnyelvi Konferencia – Szeged, 2012. augusztus 30. – szeptember 1. – előadásaiból*. Budapest: Gondolat Kiadó. 402–416. o.
4. Hajdú Mihály és mtsai., 2005–2009. *Magyar Nyelvjárási Hangoskönyv I–IX. HTML-formátumú multimédiás CD-ROM sorozat*. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszéke.
5. Hajdú Mihály – Kázmér Miklós, 1974. *Magyar nyelvjárási olvasókönyv*. Budapest: Tankönyvkiadó.
6. Imre Samu, 1965. A szótagzáró *l* a felsőöri nyelvjárásban. *Magyar Nyelv* 66/3: 368–734. o.
7. Imre Samu, 1971. *A mai magyar nyelvjárások rendszere*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
8. Kiss Jenő, 1968. A szótagzáró *l* a rábaközi Mihályiban. *Magyar Nyelv* 64/3: 361–364. o.
9. Kiss Jenő szerk., 2001. *Magyar dialektológia*. Budapest: Osiris Kiadó.
10. Menyhárt József – Presinszky Károly – Sándor Anna, 2009. *Szlovákiai magyar nyelvjárások*. Egyetemi tankönyv. Nyitra: Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kara.
11. Presinszky Károly, 2017–2021. *Szlovákiai Magyar Nyelvjárási Hangoskönyv I–III*. Nyitra: Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kara.
12. Sándor Anna, 2004. *A Nyitra-vidéki magyar nyelvjárások atlasza*. Pozsony: Kalligram Könyvkiadó.

13. Vargha Fruzsina Sára, 2007. A magyar nyelvjárási hangoskönyv és elemzési lehetőségei. In: Zelliger Erzsébet szerk. 2007. *Nyelv, területiség, társadalom. A 14. Élőnyelvi Konferencia (Bük, 2006. október 9-11.) előadásai*. Budapest: Magyar Nyelvtudományi Társaság. 429-443. o.
14. Vargha Fruzsina Sára szerk., 2016-2018. *Magyar Nyelvjárási Hangoskönyv X-XVI. Részletek a MNyA. 1960 és 1964 között készült hangfelvételeiből*. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem.
15. Vékás Domokos, 2007. Számítógépes dialektológia. In: Guttmann Miklós - Molnár Zoltán szerk. *V. Dialektológiai szimpozion. (Szombathely, 2007. augusztus 22-24.) Szombathely: Berzsenyi Dániel Főiskola*. 289-293. o.

References

1. Balogh Lajos, 1968. A szótagzáró *l* kérdéséhez [For the syllable-final *l* question]. *Magyar Nyelv [Hungarian Language]* 64/3: 355-361. o. (In Hungarian).
2. Borbély Anna - Vargha András, 2010. Az *l* variabilitása öt foglalkozási csoportban - kutatások a Budapesti Szociolingvisztikai Interjú beszélt nyelvi korpuszban [Variability of *l* in five profession groups - research in the spoken language corpus of the Budapest Sociolinguistic Interview]. *Magyar Nyelv [Hungarian Language]* 106/4: 455-470. o. (In Hungarian).
3. Gál Noémi, 2013. Az *l* kiesése mint nyelvi változó a Vöő István-féle hangoskönyvben [The dropout of *l* as a linguistic variable in István Vöő's audiobook]. In: Kontra Miklós - Németh Miklós - Sinkovics Balázs szerk. *Elmélet és empiria a szociolingvisztikában: Válogatás a 17. Élőnyelvi Konferencia - Szeged, 2012. augusztus 30. - szeptember 1. - előadásaiból [Theory and empirics in sociolinguistics: Selection from the presentations of the 17th Sociolinguistic Conference - Szeged, August 30 - September 1, 2012]*. Budapest: Gondolat Kiadó. 402-416. o. (In Hungarian).
4. Hajdú Mihály és mtsai., 2005-2009. *Magyar Nyelvjárási Hangoskönyv I-IX. HTML-formátumú multimédiás CD-ROM sorozat [Hungarian Dialectal Talking Book I-IX. A series of multimedia CD-ROMs in HTML format]*. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszéke. (In Hungarian).
5. Hajdú Mihály - Kázmér Miklós, 1974. *Magyar nyelvjárási olvasókönyv [Hungarian dialectal reader]*. Budapest: Tankönyvkiadó. (In Hungarian).
6. Imre Samu, 1965. A szótagzáró *l* a felsőőri nyelvjárásban [The syllable-final *l* in the dialect of Felsőőr]. *Magyar Nyelv [Hungarian Language]* 66/3: 368-734. o. (In Hungarian).
7. Imre Samu, 1971. A mai magyar nyelvjárások rendszere [The system of contemporary Hungarian dialects]. Budapest: Akadémiai Kiadó. (In Hungarian).
8. Kiss Jenő, 1968. A szótagzáró *l* a rábaközi Mihályiban [The syllable-final *l* in the dialect of Mihályi in Rábaköz]. *Magyar Nyelv [Hungarian Language]* 64/3: 361-364. o. (In Hungarian).
9. Kiss Jenő szerk., 2001. *Magyar dialektológia [Hungarian dialectology]*. Budapest: Osiris Kiadó. (In Hungarian).

10. Menyhárt József – Presinszky Károly – Sándor Anna, 2009. *Szlovákiai magyar nyelvjárások. Egyetemi tankönyv [Slovakia Hungarian dialects. University textbook]*. Nyitra: Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kara. (In Hungarian).
11. Presinszky Károly, 2017–2021. *Szlovákiai Magyar Nyelvjárási Hangoskönyv I–III. [Slovakia Hungarian Dialectal Talking Book I–III]*. Nyitra: Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kara. (In Hungarian).
12. Sándor Anna, 2004. *A Nyitra-vidéki magyar nyelvjárások atlasza [Atlas of Hungarian dialects in the Nitra region]*. Pozsony: Kalligram Könyvkiadó. (In Hungarian).
13. Vargha Fruzsina Sára, 2007. A magyar nyelvjárási hangoskönyv és elemzési lehetőségei [Hungarian dialectal talking book and his analysis options]. In: Zelliger Erzsébet szerk. 2007. *Nyelv, területiség, társadalom. A 14. Élőnyelvi Konferencia (Bük, 2006. október 9–11.) előadásai [Language, territoriality, society. Presentations of the 14th Sociolinguistic Conference (Bük, 9–11 October, 2006)]*. Budapest: Magyar Nyelvtudományi Társaság. 429–443. o. (In Hungarian).
14. Vargha Fruzsina Sára szerk., 2016–2018. *Magyar Nyelvjárási Hangoskönyv X–XVI. Részletek a MNyA. 1960 és 1964 között készült hangfelvételeiből [Hungarian Dialectal Talking Book X–XVI. Excerpts from audio recordings of the Hungarian dialect atlas made between 1960 and 1964]*. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem. (In Hungarian).
15. Vékás Domokos, 2007. Számítógépes dialektológia [Digital dialectology]. In: Guttmann Miklós – Molnár Zoltán szerk. *V. Dialektológiai szimpozion. (Szombathely, 2007. augusztus 22–24.) [5th Dialectological Symposium. Szombathely, 22–24 August, 2007]*. Szombathely: Berzsényi Dániel Főiskola. 289–293. o. (In Hungarian).

A szótagzáró *l* variabilitása szlovákiai magyar nyelvjárási hangoskönyvek szövegeiben

Presinszky Károly, PhD., Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem, Közép-európai Tanulmányok Kara, Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet, egyetemi adjunktus, Szlovákia; kpresinszky@ukf.sk, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3097-911X>

Hanggal összekapcsolt nyelvjárási szöveglejegyzések a Bihalbocs nevű dialektológiai szoftver segítségével Magyar nyelvjárási hangoskönyv címmel jelentek meg. A sorozattá vált gyűjteménynek jelenleg 16 része van. A hangoskönyvekben alkalmazott szoftver előnye, hogy a lejegyzett szöveget az eredeti hangfájlokhoz kapcsolja, azaz szinkronizálja a másodperc töredékének pontosságával. A szöveg bármelyik pontjára kattintva bármikor meghallgathatók a lejegyzett nyelvjárási adatok, szövegrészletek, anélkül, hogy a hangfájlokat előkeresnénk, megnyitnánk, és azon belül is megkeresnénk a megfelelő részt. Ezzel a technikával jött létre a Szlovákiai magyar nyelvjárási hangoskönyv I–III. sorozat is, mely a magyar nyelvjárási régiók Szlovákiába átnyúló 3 nagyobb területéről (közép-dunántúli-kisalföldi, palóc, északkeleti) közöl nyelvjárási szövegeket. A tanulmány először bemutatja a multimediális adatbázis tervezését és létrehozását, majd tömören ismerteti a hangos-

könyvek egy-egy részét, illetőleg azok szerkezetét. Az írás következő része a hangzó anyagok lejegyzéséből létrehozott nyelvjárási adattár kvantitatív elemzésén alapuló térképezési lehetőségekről szól. Ezek a számítógépes dialektológiai vizsgálatok kétféle módszerrel dolgoznak: egyrészt az automatikus, előzetes kutatói csoportosítás nélküli keresőfunkció segítségével, másrészt pedig az adatok annotálását követő kereséssel. A számítógépes eljárások nemcsak a hatalmas befektetett munkát takarítják meg, hanem sokkal több lehetőséget adnak részletesebb dialektológiai elemzésekre. Az alkalmazott kvantitatív vizsgálatok a fonémák rendszerét, gyakoriságát, valamint realizációját érintő egy-egy jelenség megoszlására koncentrálnak. A tanulmány megmutatja, hogy a hangoskönyvek adatai alapján milyen látványos területi jellemzők rajzolódnak ki az egyes jelenségek tekintetében. A vizsgálat e hangoskönyvek 27 kutatópontjának 34 nyelvjárási szövegében elemzi a szótagzáró *l* meglétét, kiesését, illetőleg redukálódását a hangtani helyzettől, valamint az *l* előtti magánhangzó időtartamától függően. A tanulmány a Bihalbocs programban készült térképek segítségével szemlélteti a szótagzáró *l* területi variabilitását az elemzett szlovákiai magyar nyelvjárási szövegek alapján.

Kulcsszavak: szótagzáró *l*, Bihalbocs, szlovákiai magyar nyelvjárási hangoskönyvek, nyelvjárási szövegek, nyelvjárási jelenségtérképek

Варіативність кінцевого «*l*» в аудіокнигах із текстами угорських говорів Словаччини

Карой Прешінські, PhD., Нітрянський університет Константина Філософа, факультет вивчення Центральної Європи, Інститут угорської мови та літератури, ад'юнкт університету, Словаччина; kpresinszky@ukf.sk, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3097-911X>

Записані з допомогою діалектологічного програмного забезпечення «Bihalbocs» були видані під назвою «Аудіокнига угорських говорів». Книга перетворилася в серію, яка наразі налічує 16 частин. Перевагою програмного забезпечення, використаного в аудіокнигах, є те, що зафіксований текст під'єднаний до оригінального звукового файлу, тобто синхронізований із точністю до долі секунди. Клацнувши на будь-яку точку тексту, ми можемо в будь-який момент прослухати зафіксовані діалектні дані, частини тексту без того, щоби шукати і відкривати аудіофайли, а потім у них ще шукати відповідну частину. Із застосуванням цього технічного прийому були створені перші три «Аудіокниги із текстами угорських говорів Словаччини», які вміщують діалектні тексти з трьох більших територій/регіонів. У першій частині публікації представлено шлях від проектування до створення мультимедійної бази даних, у наступній – коротко представлена кожна аудіокнига окремо, включно з її структурою. Далі у статті йдеться про можливості створення карти, яка базується на квантитативному аналізі бази даних говорів, створеної на основі записаних матеріалів. Цей комп'ютерний діалектологічний аналіз працює двома способами: по-перше, з допомогою автоматичної пошукової функції без попереднього дослідницького групування; а по-друге, з допомогою пошуку із анотацією даних.

Цифрові процеси не тільки заощаджують роботу та час дослідника, а й уможливають значно детальніший діалектологічний аналіз. Застосований квантитативний аналіз концентрується на певних явищах, які стосуються системи фонем, їх частоти, а також реалізації. У статті представлено, як на основі даних аудіокниг вимальовуються чіткі територіальні характеристики стосовно окремих явищ. У статті проаналізовано наявність, випадання, а також редукцію кінцевого «*l*» в залежності від фонетичного розташування та довготи голосного перед «*l*» на матеріалі 34 діалектних текстів, записаних у 27 місцях і включених до цієї серії. У статті для ілюстрації також використано розроблені з допомогою програми «Bihalbocs» карти, які розкривають варіативність кінцевого «*l*» на матеріалі діалектних текстів аналізованих угорських говорів Словаччини.

Ключові слова: *кінцеве «l», «Bihalbocs», аудіокниги з текстами угорських говорів Словаччини, діалектні тексти, карти діалектів*

Variability of the syllable-final *l* in the texts of Slovakia Hungarian Dialectal Talking Book

Károly Presinszky, PhD., Constantine the Philosopher University in Nitra, Faculty of Central European Studies, Institute of Hungarian Linguistics and Literary Science, assistant professor, Slovakia; kpresinszky@ukf.sk, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3097-911X>

With the help of the dialectological software Bihalbocs, regional dialect texts combined with sound were published under the title Hungarian Dialectal Talking Book. The collection, which has become a series, currently comprises 16 parts. The advantage of the software is that the texts are linked to the audio files, i.e. it synchronizes them to the millisecond. By clicking anywhere in the text, we can listen to the dialect data and any part of the text at any time, without having to look up the original file and search for the desired part. This technique was used to create the Slovakia Hungarian Dialectal Talking Book I-III. which publishes dialect texts from the 3 main areas of Hungarian dialect regions extending into Slovakia (the Central Transdanubian – Little Hungarian Plain dialect, the Palóc dialect and the Northeastern dialect). The paper firstly recounts the design and creation of this multimedia database, followed by a brief description of certain parts as well as the structure of the audiobooks. The next part of the study discusses the mapping possibilities based on the quantitative analysis of the audiobooks. Such computational dialectological studies tend to employ two different methods: firstly, using the automated search function without any prior grouping by the researchers, and secondly, using the search function once the data is annotated. Computational methods not only reduce the amount of effort required but also provide plenty of opportunities for more granulated dialectological analyses. The quantitative methods applied concentrate on the distribution of certain phenomena affecting the system, prevalence, and realization of phonemes. The paper describes the regional characteristics for each of these phenomena based on data from the audiobooks. The study analyzes the presence, omission, and reduction of syllable-final *l* in 34 dialect texts at 27 research points, depending on the phonological situation and

the duration of the vowel before *l*. This paper presents the maps created with the Bihalbocs program to illustrate the regional variability of syllable-final *l* based on the analyzed regional Hungarian dialect texts in Slovakia.

Keywords: *syllable-final l, Bihalbocs, Slovakia Hungarian Dialectal Talking Book, regional dialectal texts, maps of dialectal phenomena*

© Presinszky Károly, 2022

Редколегія

Головний редактор:

Аніко Бергсасі,

доктор габілітований з галузі мовознавства, доцент (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна)

Заступник головного редактора:

Єлизавета Барань,

доктор філософії з галузі мовознавства, доцент (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна)

Відповідальні секретарі редколегії:

Вільмош Газдаг,

доктор філософії з галузі мовознавства, доцент (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна)

Андрея Певсе,

кандидат педагогічних наук (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна)

Технічні редактори:

Еніке Товт-Орос,

молодший науковий співробітник (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна)

Рейка Матей,

молодший науковий співробітник (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна)

Наталка Лібак,

доцент (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна)

Редакційна колегія:

Наталія Баняс, кандидат філологічних наук (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна)

Адальберт Барань, кандидат філологічних наук, доцент (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна)

Чілла Барта, кандидат філологічних наук (Науковий університет імені Етвеша Лоранда, м. Будапешт, Угорщина)

Сільвія Баті, доктор філософії з галузі мовознавства (Університет Паннонія, м. Веспрем, Угорщина та Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна)

Аттіла Бене, доктор габілітований з галузі мовознавства, професор (Університет імені Бабеша-Бойяї, м. Клуж, Румунія)

Ана Борбель, кандидат філологічних наук (Інститут мовознавства Науково-дослідного центру ім. Етвеша Лоранда, Угорщина)

Ільдико Ванчо, доктор габілітований з галузі мовознавства, професор (Університет Костянтина Філософа в Нітрі, Словаччина)

Томаш Врabelь, кандидат філологічних наук, доцент (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна)

Каталін Гнатик, доктор філософії з галузі педагогіки (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна)

Ілона Густі, доктор філософії з галузі педагогіки (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна)

Катерина Дудич, доктор філософії з галузі мовознавства (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна)

Маргаріта Кейс, кандидат історичних наук (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна)

Іштван Козмач, доктор габілітований з галузі мовознавства, доцент (Реформатський університет імені Каролі Гашпара, м. Будапешт, Угорщина)

Анна Коллат, доктор філософії з галузі мовознавства, доцент (Університет в Маріборі, Словенія)

- Міклош Контра**, доктор наук з галузі мовознавства, професор (Реформатський університет імені Каролі Гашпара, м. Будапешт, Угорщина)
- Олександр Кордонец**, кандидат філологічних наук, доцент (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна)
- Золтан Кормочі**, доктор філософії з галузі мовознавства (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна)
- Іштван Ладані**, доктор філософії з галузі літературознавства (Університет Паннонія, м. Веспрем, Угорщина)
- Маріанна Левріні**, доктор педагогічних наук, доцент (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна)
- Ілона Лехнер**, доктор філософії з галузі мовознавства (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна)
- Ана Лехоцькі-Самаржжич**, доктор філософії з галузі мовознавства, професор (Університет Осіек, Хорватія)
- Катерина Маргітч**, кандидат педагогічних наук (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна)
- Аніта Марку**, доктор філософії з галузі мовознавства (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна та Католицький університет імені імені Кароля Естергазі, м. Егер, Угорщина)
- Юдіт Наврачіч**, доктор наук з галузі філології, професор (Університет Паннонія, м. Веспрем, Угорщина)
- Василь Сіладі**, доктор філософії з галузі педагогіки (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна)
- Сільвія Сотак**, доктор філософії з галузі мовознавства (Науково-дослідний інститут з галузі мовознавства імені Імре Шаму, м. Відень, Австрія)
- Еріка Марія Тодор**, доктор філософії з галузі мовознавства, професор (Науковий університет імені Сапієнція, м. Клуж, Румунія)
- Вікторія Ференц**, доктор філософії з галузі мовознавства (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна)
- Катерина Фодор**, доктор філософії з галузі педагогіки (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна)

Степан Черничко, доктор гуманітарних наук з галузі філології, професор
(Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна)

Тетяна Чонка, кандидат філологічних наук (Закарпатський угорський
інститут імені Ференца Ракоці II, Україна)

Василь Чордаш, доктор філософії з галузі літературознавства
(Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Україна)

Editorial Team

Editor-in-Chief:

Anikó Beregszászi,

PhD in Linguistics, Associate Professor (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine)

Deputy Editor-in-Chief:

Erzsébet Bárány,

PhD in Linguistics, Associate Professor (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine)

Executive secretaries of the editorial board:

Vilmos Gazdag,

PhD in Linguistics, Associate Professor (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine)

Andrea Pósz,

Candidate of Pedagogical Sciences (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine)

Technical editors:

Enikő Tóth-Orosz,

Junior Researcher (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine)

Réka Máté,

Junior Researcher (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine)

Natália Libák,

Associate Professor (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine)

Editorial Board:

Natália Bánzász, PhD in Philology (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine)

Béla Bárány, PhD in Philology, Associate Professor (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine)

Csilla Bartha, PhD in Philology (Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary)

Szilvia Bányi, PhD in Linguistics (University of Pannonia, Veszprém, Hungary and Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine)

Attila Benő, Habilitation Doctor in Linguistics, Professor (Babeş-Bolyai University, Cluj, Romania)

Anna Borbély, PhD in Philology (Hungarian Research Centre for Linguistics, Hungary)

István Cserniczkó, Doctor of Humanities in Philology, Professor (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine)

Tetyána Csonka, PhD in Philology (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine)

László Csordás, Doctor of Philosophy in Literary Studies (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine)

Katalin Dudics, Doctor of Philosophy in Linguistics (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine)

Viktória Ferenc, Doctor of Philosophy in Linguistics (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine)

Katalin Fodor, Doctor of Philosophy in Pedagogy (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine)

Katalin Hnatik, Doctor of Philosophy in Pedagogy (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine)

Ilona Huszti, Doctor of Philosophy in Pedagogy (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine)

Zoltán Karmacsi, Doctor of Philosophy in Linguistics (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine)

- Margit Kész**, PhD in History (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine)
- Anna Kolláth**, PhD in Linguistics, Associate Professor (University of Maribor, Maribor, Slovenia)
- Miklós Kontra**, Doctor of Sciences in Linguistics, Professor (Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary, Budapest, Hungary)
- Olekszandr Kordonec**, PhD in Philology, Associate Professor (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine)
- István Kozmács**, Habilitated Doctor in Linguistics, Associate Professor (Constantine the Philosopher University in Nitra, Slovakia)
- István Ladányi**, PhD in Literary Studies (University of Pannonia, Veszprém, Hungary)
- Ilona Lechner**, Doctor of Philosophy in Linguistics (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine)
- Anna Lehocki-Samardžić**, Doctor of Philosophy in Linguistics, Professor (Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Croatia)
- Marianna Lőrinc**, Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine)
- Katalin Margitics**, Candidate of Pedagogical Sciences (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine)
- Anita Márku**, Doctor of Philosophy in Linguistics (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine and Eszterházy Károly Catholic University, Eger, Hungary)
- Judit Navracsics**, Doctor of Philology, Professor (University of Pannonia, Veszprém, Hungary)
- László Szilágyi**, Doctor of Philosophy in Pedagogy (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine)
- Szilvia Szoták**, Doctor of Philosophy in Linguistics (Imre Samu Research Institute for Linguistics, Vienna, Austria)
- Erika Mária Tódor**, Doctor of Philosophy in Linguistics, Professor (Sapientia Hungarian University of Transylvania, Cluj, Romania)

Ildikó Vančo, Habilitated Doctor in Linguistics, Professor (Constantine the Philosopher University in Nitra, Slovakia)

Tamás Vrabely, PhD in Philology, Associate Professor (Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Ukraine)

Szerkesztőbizottság

Főszerkesztő:

Beregszászi Anikó,

habilitált nyelvészdoktor, docens (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)

Főszerkesztő-helyettes:

Bárány Erzsébet,

PhD nyelvész, docens (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)

Felelős szerkesztők:

Gazdag Vilmos,

PhD nyelvész, docens (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)

Pósze Andrea,

a pedagógiai tudományok kandidátusa (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)

Technikai szerkesztők:

Tóth-Orosz Enikő,

tudományos munkatárs (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)

Máté Réka,

tudományos munkatárs (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)

Libák Natália,

főiskolai docens (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)

Szerkesztőbizottság:

Bányász Natália, a filológiai tudományok kandidátusa (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)

Bárány Béla, a filológiai tudományok kandidátusa (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)

Bartha Csilla, a filológiai tudományok kandidátusa (Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, Magyarország)

Bátyi Szilvia, PhD nyelvész (Pannon Egyetem, Veszprém, Magyarország, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)

Benő Attila, habilitált nyelvészdoktor, professzor (Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár, Románia)

Borbély Anna, a filológiai tudományok kandidátusa (Eötvös Loránd Tudományegyetem Nyelvtudományi Kutatóközpontja, Budapest, Magyarország)

Cserniczkó István, a bölcsészettudományok doktora, professzor (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)

Csonka Tetyána, a filológiai tudományok kandidátusa (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)

Csordás László, PhD irodalmár, (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)

Dudics Katalin, PhD nyelvész, (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)

Ferenc Viktória, PhD nyelvész, (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)

Fodor Katalin, PhD pedagógus, (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)

Hnatik Katalin, PhD pedagógus, (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)

Huszti Ilona, PhD pedagógus, (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)

Karmacsi Zoltán, PhD nyelvész, (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)

Kész Margit, a történelemtudományok kandidátusa (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)

Kolláth Anna, PhD nyelvész, docens (Maribori Egyetem, Maribor, Szlovénia)

Kontra Miklós, a nyelvtudományok doktora, professzor (Károly Gáspár Református Egyetem, Budapest, Magyarország)

Kordonec Oleksandr, a filológiai tudományok kandidátusa (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)

Kozmács István, habilitált nyelvészdoktor, docens (Nyitrai Konstantin Filozofus Egyetem, Nyitra, Szlovákia)

Ladányi István, PhD irodalmár (Pannon Egyetem, Veszprém, Magyarország)

Lechner Ilona, PhD nyelvész, (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)

Lehocki-Samardžić Anna, PhD nyelvész, professzor (Ijosi Juraj Strossmayer Egyetem, Eszék, Horvátország)

Lőrinc Marianna, a pedagógiai tudományok doktora, docens (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)

Margitics Katalin, a pedagógiai tudományok kandidátusa (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)

Márku Anita, PhD nyelvész, (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna, Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Eger, Magyarország)

Navracsics Judit, a filológiai tudományok doktora, professzor (Pannon Egyetem, Veszprém, Magyarország)

Szilágyi László, PhD pedagógus, (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)

Szoták Szilvia, PhD nyelvész, (Imre Samu Nyelvi Intézet, Bécs, Ausztria)

Tódor Erika Mária, PhD nyelvész, professzor (Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Kolozsvár, Románia)

Vančo Ildikó, habilitált nyelvészdoktor, professzor (Nyitrai Konstantin Filozofus Egyetem, Nyitra, Szlovákia)

Vrábely Tamás, a filológiai tudományok kandidátusa (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna)

УДК 001.891:81'(05)

DOI журнал: 10.58423/2786-6726

DOI випуск: 10.58423/2786-6726/2022-2

Acta Academiae Beregsasiensis, Philologica: наук. журн. Вип. 1, №2 (2022) / редкол.:
А. Берегсасі, С. Барань, В. Газдаг та ін.: Закарпат. угор. ін-т ім. Ф. Ракоці ІІ. - Берегове :
ЗУІ, 2022. - 304 с. - Текст укр., англ., угор.

ISSN 2786-6726 (online)

ISSN 2786-6718 (print)

«Acta Academiae Beregsasiensis, Philologica» – це науковий журнал, заснований у 2021 році ЗВО «Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ». Мета видання – висвітлювати та популяризувати сучасні наукові студії в царині української, угорської та іноземної філології, пропагувати наукові досягнення країни в галузі мовознавства та літературознавства.

Журнал індексується:

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

MTMT (<https://www.mtmt.hu/>)

CrossRef

Google Scholar

Відповідальність за зміст і достовірність публікації покладається на авторів. Точки зору авторів публікації можуть не співпадати з точкою зору редколегії.

Відповідальний за випуск:

Аніко Берегсасі

Бібліотечно-інформаційний центр «Опацої Черє Янош» при ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ.

Свідоцтво про державну реєстрацію:

КВ № 25090-15030Р від 08.11.2021 р.

Контактні дані редакції

90202, Закарпатська обл., м. Берегове, вул. І. Франка, буд. 14, корпус 2

Офіційний сайт журналу

<https://aab-philologica.kmf.uz.ua/>

Гарнітура *Sitka Display*. Папір офсетний.

Формат видання 70x100/16.

Умовн. друк. арк. 19,12.

Видавництво Закарпатський угорський інститут ім . Ференца Ракоці ІІ

90200, м.Берегове, пл. Кошута, буд.6.

Електронна пошта: aab-philologica@kmf.org.ua